

Padavimai, legendos apie Šatrijos ir Girgždūtės piliakalnius

Parengė Jurga ŽEMAITYTĖ

ŠATRIJA – VISOS LIETUVOS RAGANŲ SOSTINĖ

Daug įvairiausių pasakojimų sklendo apie Šatrijos kalną. Dažniausiai kalba eina apie raganas. Pasakojama, kad čia – visos Lietuvos raganų sostinė. Jos, atseit, ant šio kalno, norėdamos pašėlti bei papuotauti, įvairiomis progomis iš viso krašto sulekia. Kartą taip įsilinkminusios, kad net gaidžio giedant neišgirdusios. Kai tai pastebėjo, labai išsigando, stvėrė savo šatras (šluotas) ir išsilakstė, tik viena liko, nes neberado savosios šluotos – ieškojo jos ir vis šaukė

Žemaitija. Arvydo Šliogerio nuotrauka

„Kur mano šatra?“. Nuo to laiko kalnas Šatrijos vardu ir vadinamas.

Kiti pasakoja, kad kartą vienas žemaičių bernaitis užsimanęs savo kailiu patirti, kaip ant kalno švento Jono naktį šėlioja, puotauja raganos. Užkopė ir ant jo viršaus pamatė daugybę moterų ir vyrų. Visi jie buvo pasipuošę vokiškais rūbais. Ant galvų – skrybėlės, iš po jų kyšojo dideli ragai. Skambėjo nuostabiai graži muzika, gėrimai

Žemaitijos peizažas. Arvydo Šliogerio nuotrauka

Iš kairės: Šatrijos kalnas (Pašatrijos piliakalnis). Nuotrauka iš Varnių regioninio parko archyvo. Šatrijos kalno (Pašatrijos piliakalnio) apylinkės. D. Mukienės nuotrauka

upeliais tekėjo, puotos dalyviai vaišinosi, šoko iki nukritimo. Bernaitį susirinkusieji gražiai priėmė, pasodino ant deimantinio sosto, geriausiais vynais iš aukso taurių vaišino, vis ragino gerti ir linksmintis, o galop net keliomis saujomis pinigų apdovanojo. Juos bernaitis į kišenes susipylė ir toliau linksminosi. Vaisės tęsėsi ilgai, tik staiga... gaidys užgiedojo, ir ant kalno puotos lyg nebuvę – vaikinai liko vienas, tik sėdėjo jis ne ant deimantinio sosto, ant kurio jį buvo pasodinę vokietukai. Vietoje jo gulėjo sutrešęs kelmas. Atsitokėjęs vaikinai pamatė, kad jo rankoje – ne aukso taurė, o iškirnijusi numirėlio kaukolė. Ji vis vaipėsi ir geltonais dantimis kaleno. Įkišo bernaitis ranką į kišenę, tikėdamasis, kad bent pinigai bus likę, tačiau užčiuopė tik skiedras.

Daugelį amžių žmonės tikėjo, kad ant Šatrijos kalno yra palaidota milžino Alcio žmona Jauterytė. Senoliai porindavo, jog kadaise žmonės nutarę dabartinio kalno vietoje pastatyti bažnyčią. Ėmėsi darbo. Nuo ryto iki vakaro dirbo, o kitą dieną čia atėję rado viską žemėmis užpiltą. Nenuėjo. Pradėjo viską iš naujo daryti – plušėjo nuo ryto iki sutemų, bet vėl tas pats – kitą dieną visur tik žemės matėsi. Žemaičiai net ir tada nutarė piktosioms jėgoms nepasiduoti. Sukvietė didžiulį būrį darbininkų ir per vieną dieną visą bažnyčią pastatė. Velniai nepasiduoda – susirinko naktį, didžiuliais maišais žemių prinešė ir bjomis bažnyčią užpylė. Taip čia tas Šatrijos kalnas ir atsiradęs. Kadangi viename velnių atneštame maiše buvęs didelis akmuo, jis žemes pilant nukrito ant bažnyčios, įlaužė jos stogą ir kal-

nas įdubo. Ta dauba iki šiol išliko. Tuo viskas dar nesibaigė. Velniai pasirūpino, kad žemėmis užpilta bažnyčia būtų tinkamai panaudota – išsikasė kalne urvą, sutempė juo savo turtus ir paslėpė jį bažnyčioje. Kur įėjimas į tą urvą, tik jie žino.

Anot kito padavimo, seniau kalno vietoje savo bažnyčią švedai pasistatė. Jie buvę labai aukšto ūgio, tad juos žmonės milžiniais vadinė. Kartą bažnyčioje šventas Mišias laikęs kunigas pasakęs, kad ne visada milžinai bus tokie dideli. Švedai už tokius žodžius supykę ir bažnyčią žemėmis užvertę. Metams einant bažnyčia sutrešusi ir sumegusi – taip kalno viršuje įduba atsiradusi.

Populiarus ir kitoks pasakojimas. Atseit, kartą pro šią vietą ejęs milžinas, kuris turėjęs pilnas kišenes žemių. Pavargo, prisėdo pailsėti. Tada pelės pašėimininkavo – pragraužė milžino kišenes, ir iš jų žemės išbyrėjo. Kai prabudęs milžinas tai pamatė, griebė šatrą ir sušuko: „Ak jūs nenaudėlės, kaip duosiu su šatra!“ Nuo to laiko kalnas Šatrija vadinamas.

Pasakojama ir kita istorija: ant kalno aręs Pašakarnis iš Kirklių kaimo. Atėjęs vidurdieniui, saulei įsismarkavus, jis paleido arklį, prigulė pailsėti ir užmigo. Sapne jam pasirodė į karalaitę panaši mergelė. Ji ir sako:

– Ar sutiksi mane pasveikint?

– Kodėl ne, – atsakęs artojas?

– Tik ne dabar, o nakties dvyliktą, – pasakiusi mergelė.

Naktį valstietis nuėjo ir atsigulė po tuo pačiu lazdynu. Staiga iš kalno išrėpliojo baisiausiai šlykšti rupūžė ir žmogaus balsu ištarė:

(Nukelta į 18 p.)

– Tai pasveikink mane!

Valstietis labai išsigando ir pasileido žemyn, o bėgdamas išgirdo, kaip kalno viduje kažkas sužvangėjo, o tada – ir mergelės žodžiai pasigirdo: „Aš esu nelaiminga: dar šimtą metų turėsiu čia būti, o juk galėjai būti laimingas, ir aš būčiau buvusi laiminga.“

ANT GIRGŽDŪTĖS KALNO EŽERĖLIS TELKŠOJO

Pasakojama, kad seniau ant Girgždūtės kalno stovėjo bažnyčia. Kartą ji prasmego į žemą, o jos vietoje liko telkšoti tvenkinys. Vienas žmogus sumanė vandenį nuleisti, tad ėmėsi kasti griovį. Dirba dieną ir naktį. Sutemus išgirdo kažką sakant, kad jei tą griovį iškas, vanduo užlies visą Žemaitiją. Kitam žmogui naktį prisispavono, kad tvenkinio dugne paslėpta skrynja su turtais. Dabar jau kasa kitas žmogus. Jis didžiausią kanalą rausia. Kai vanduo pradėjo tekėti, prigulė pamiegoti. Naktį jis išgirdo tuos pačius žodžius, kaip ir pirmasis žmogus. Išsigando ir toliau nebekasė.

Pasak kito padavimo, vieną kartą kažkoks žmogus ieškojo arklio. Girdi: arklys ant pačios Girgždūtės kalno viršūnės žvengia. Sušvilpė. Arklys atsiliepė. Tada žmogus užlipo ant kalno arklio parsivesti, o čia arklio – nė ženklų, o vietoj iki to laiko čia buvusio ežero – auksinis krėslas, skrynja su pinigais,

Girgždūtės kalno papėdė. Nuotrauka iš Varnių regioninio parko archyvo

auksiniai varpai skambina. Žmogus baisiausiai išsigando ir persižegnojo. Kai tik kryžių padarė, viskas pranyko. Jei nebūtų persižegnojęs, neaišku, kas būtų įvykę, nes velnias čia žmogui spąstus buvo paspendęs.

Sakoma, kad kartą vienas vietinis žmogus sumanęs ant kalno buvusio tvenkinio gylį išmatuoti. Surišo trejas vadeles, tačiau dugno nepasiekė – gilus buvęs tas tvenkinys, daugelio net ežeru vadintas.

Sakoma, kad Pagirgždūtės kaime esantį Pilelės kalną švedai supylė. Žemes jam nešę iš Užgirio kaime buvusios Vaitkaus dvaro valdos. Taip čia didžiulė Jurkadaubė atsiradusi. Supylę Pilelę, žmonės šiame ir Girgždūtės kalne urvus išsikasė, vėliau ten ir gyveno, nuo priešų slėpėsi.

Girgždūtės kalnas. Nuotrauka iš Varnių regioninio parko archyvo